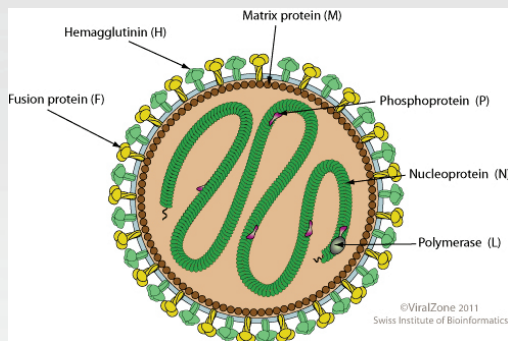

Spalničky, zarděnky, příušnice

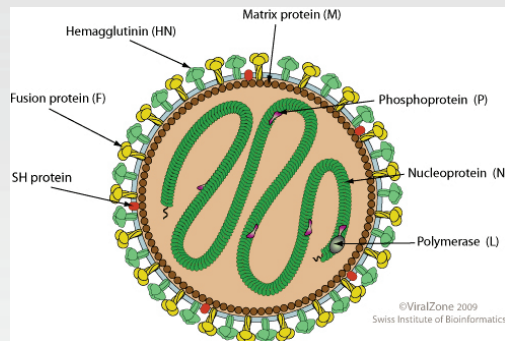
MUDr. Radomíra Limberková
NRL pro zarděnky, spalničky, příušnice a parvoviru B19
Státní zdravotní ústav Praha

Spalničky, zarděnky, příušnice (MMR)

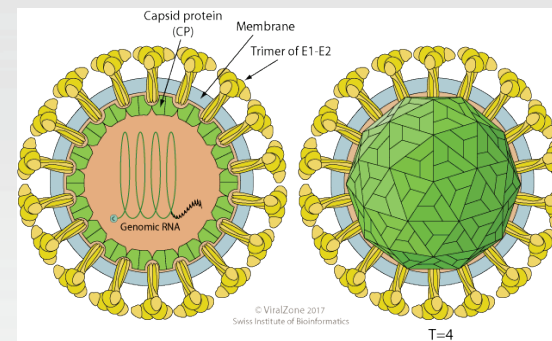
- M (measles = spalničky) virus spalniček způsobuje vysoce nakažlivé virové exantémové onemocnění
- M (mumps = příušnice) virus příušnic způsobuje virové onemocnění s postižením slinných žláz
- R (rubella = zarděnky) virus zarděnek způsobuje virové exantémové onemocnění, má teratogenní účinek

Virus spalniček

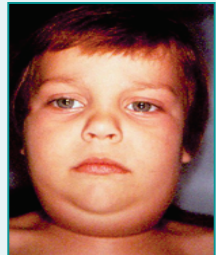
Virus příušnic

Virus zarděnek

Zdroj: ViralZone

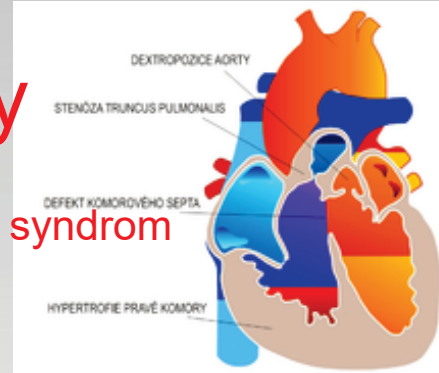
- Zdrojem nákazy nemocný člověk
- Přenos vzdušnou cestou kapénkami či kontaminovanými předměty
- Neexistuje kausální léčba, jen symptomatická
- Vakcínou preventabilní onemocnění podléhající povinnému očkování (MMR vakcína)
- Infekční virová onemocnění podléhající povinnému hlášení infekčních chorob
- Spalničky a zarděnky – globální WHO eliminační program

	Inkubační doba	Nakažlivost	Klinické projevy	Komplikace
Spalničky 	7 – 18 dní (10)	4 dny před výsevem exantému až 4(6) dní po výsevu exantému	1. prodromální stádium horečka, rýma, konjunktiv., kašel, Koplikovy skvrny na bukalní sliznici den před výsevem 2. exantém – facies morbillosa, drobně skvrnitý splývající sytě červený až fialový od záhlaví na obličej, krk, břicho, končetiny	otitis, bronchopneumonie, laryngotracheobronchitis, průjem, encefalitis SSPE
Zarděnky 	14 – 23 dní (16-18)	7 dní před výsevem až 4 dny po výsevu exantému	1. prodromální stádium (cca 2 dny) – únava, bolest v krku, konjunktivitis, děti – zduření šíjových, retroaurikulárních a týlních lymfatických uzlin, horečka - klesá po výsevu 2. exantém - drobně skvrnitý nesplývající nejdříve obličej, krk, trup, končetiny méně; enantém – měkké patro až 50% inaparentně	ženy – artralgie, artritida; děti – trombocytopenická purpura, encefalitis gravidita 1. a 2. trimestr – teratogenita (CRS)
Příušnice 	12 – 25 dní (18)	6 – 9 dní před klinickou manifestací až 9 dní po klinické manifestaci	horečka, bolestivé zduření slinných žláz příušních, podjazykových, podčelistních až 40% inaparentně	orchitis, ooforitis, mening., encefal., pankreatitis, hluchota, neuritis, mastitis, artritida, nefritida, perikarditis, thyreoiditis

Kongenitální zarděnky – klinické projevy

1. Vrozené vývojové vady – kongenitální zarděnkový syndrom (CRS) - Greggův syndrom

- vady oka (katarakta, mikroftalmus, glaukom, retinopatie)
- hluchota
- postižení srdce (Fallotova tetralogie): dextropozice aorty, stenóza plicnice, defekt komorového septa, hypertrofie pravé komory

2. Neonatální onemocnění

- hepatosplenomegalie, trombopenie, ikterus, pneumonie
- encefalitida, lymfadenopatie

3. Pozdní projevy

- thyreopatie - deficiencie růstových hormonů, hluchota, diabetes, psychomotorická retardace
- vzácně progresivní rubeolová panencefalitida-fatální

rizikové období 1. a 2. trimestr

- transplacentární přenos: hematogenní nákaza v období mateřské virémie (i při inaparentním průběhu u matky)
- infekce po 20. týdnu – minimální riziko poškození plodu
- laboratorně potvrzené kongenitální zarděnky – indikace k umělému přerušení těhotenství

- **CRS vzniká pouze po primoinfekci těhotné ženy!!**

Očkování MMR (kombinovaná vakcína spalničky, zarděnky, příušnice)

Proočkovanost MMR2* EU/EEA

- eliminace vyžaduje > 95%:
2018 jen 5 států EU/EEA (HUN, PRT, SVK, SWE, MLT)
- i v zemích s tradičně vysokou proočkovaností dochází k jejímu poklesu
- nízká důvěra zdravotníků ve vakcinaci, nízká poptávka u veřejnosti, problémy v dodávkách, skladování a manipulaci s vakcínou (2018 UKR pouhých 31 %)

Proočkovanost MMR2 v ČR

SP** 2013 – 93 % očkovaných osob v souboru vyšetřovaných sér

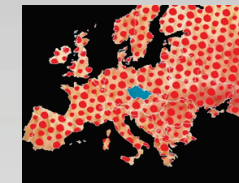
AKP*** MMR2 (tříletí - cca 8000 kontrolovaných):

- 2014 - 96,1 %
- 2015 – 93,5 %
- 2016 – 89,5 %
- 2017 – 83,5 % (71,3 % Praha)

Očkovací kalendář ČR / Ukrajina

- dávka MMR 13.-18. měsíc věku dítěte / 12. měsíc věku dítěte
- dávka MMR od dokončeného 5. do dokončeného 6. roku věku dítěte/ 6 let

Závěry Evropské regionální verifikační komise pro eliminaci spalniček a zarděnek (RVC)
hodnoceno 53 států WHO Evropského regionu

Stav eliminace spalniček	2018	2019	2020**
eliminace	37/53	35/53	29/53
endemický přenos	10/53	12/53	12/53
znovuobnovení endemického přenosu	0/53	4/53	6/53
přerušný přenos na po dobu 24 měs.	0/53	0/53	1/53
nehlásí	6/53	2/53	5/53

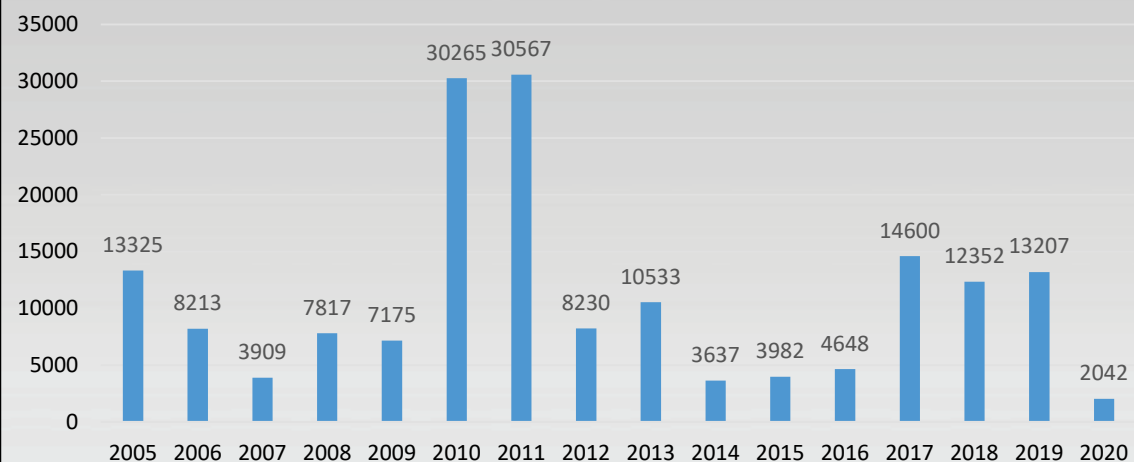
Stav eliminace zarděnek	2018	2019	2020*
eliminace	37/53	39/53	45/53
endemický přenos	11/53	11/53	0/53
znovuobnovení endemického přenosu	0/53		0/53
přerušný přenos na po dobu 24 měsíců	3/53	3/53	0/53
přerušný přenos na po dobu 12 měsíců	2/53		
nehlásí	6/53		5/53

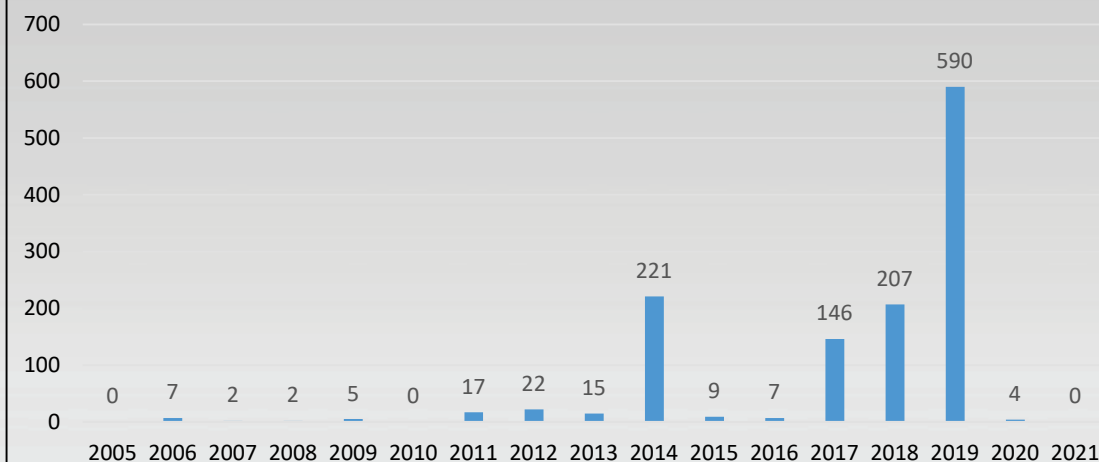
*nekompletní data

* dvě dávky vakcíny MMR, ** sérologický přehled, *** administrativní kontrola proočkovanosti

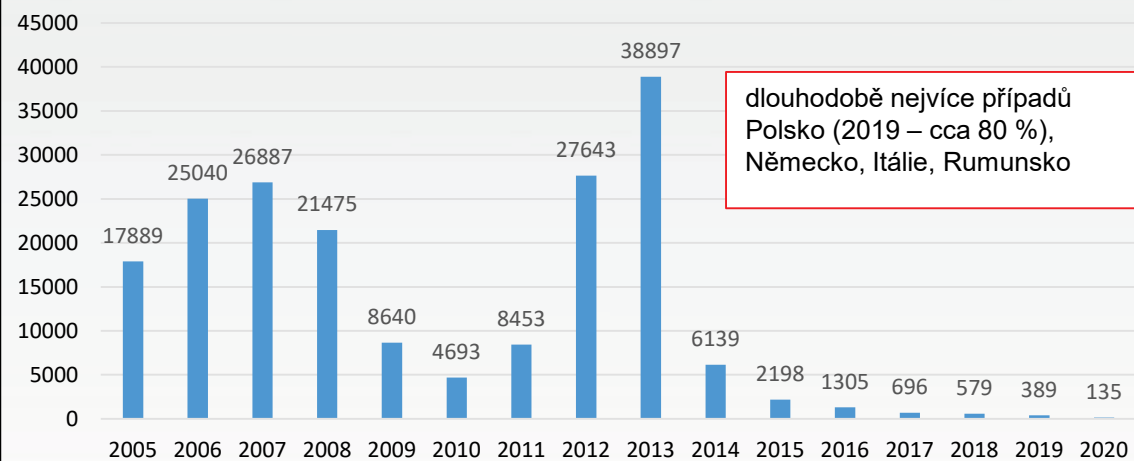
Spalničky EU/EEA, 2005 - 2020, abs.

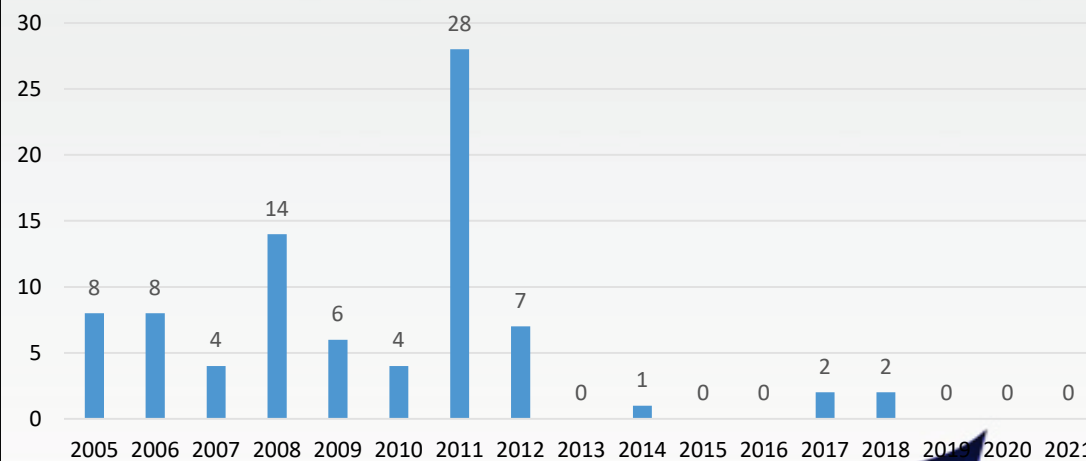
Spalničky ČR, 2005 - 2021, abs.

Zarděnky EU/EEA, 2005-2020, abs.

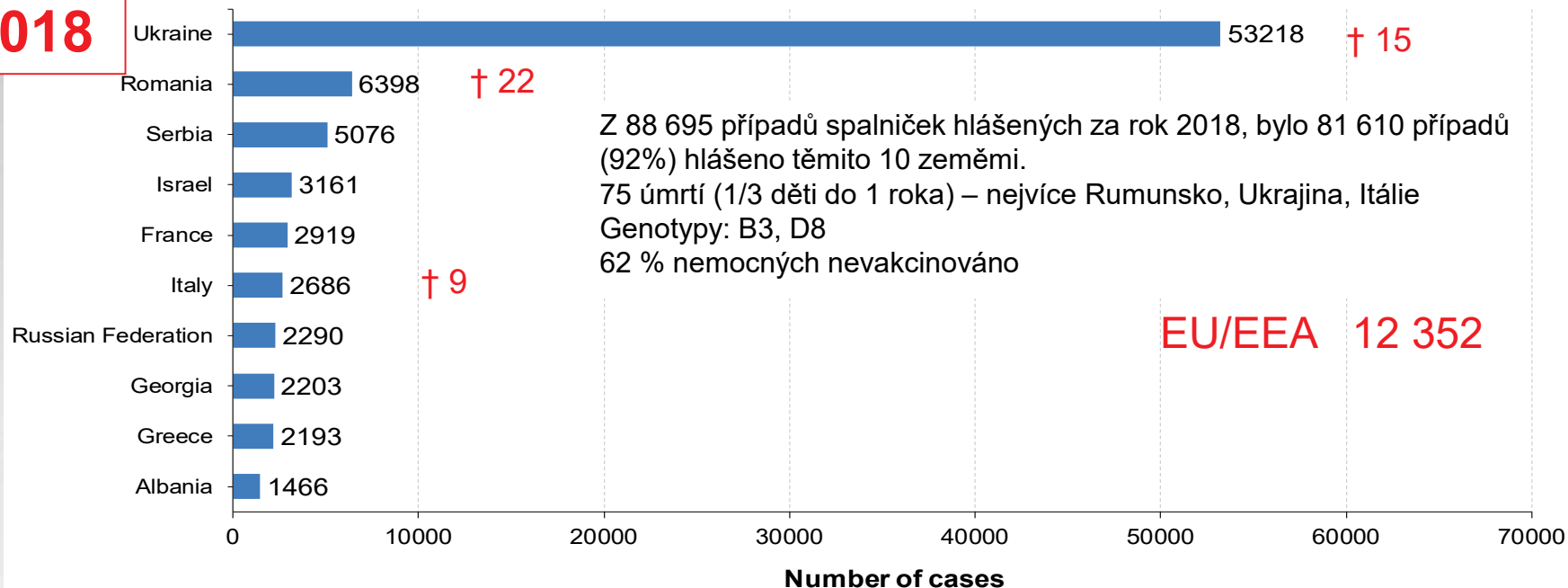

Zarděnky ČR, 2005 - 2021, abs.

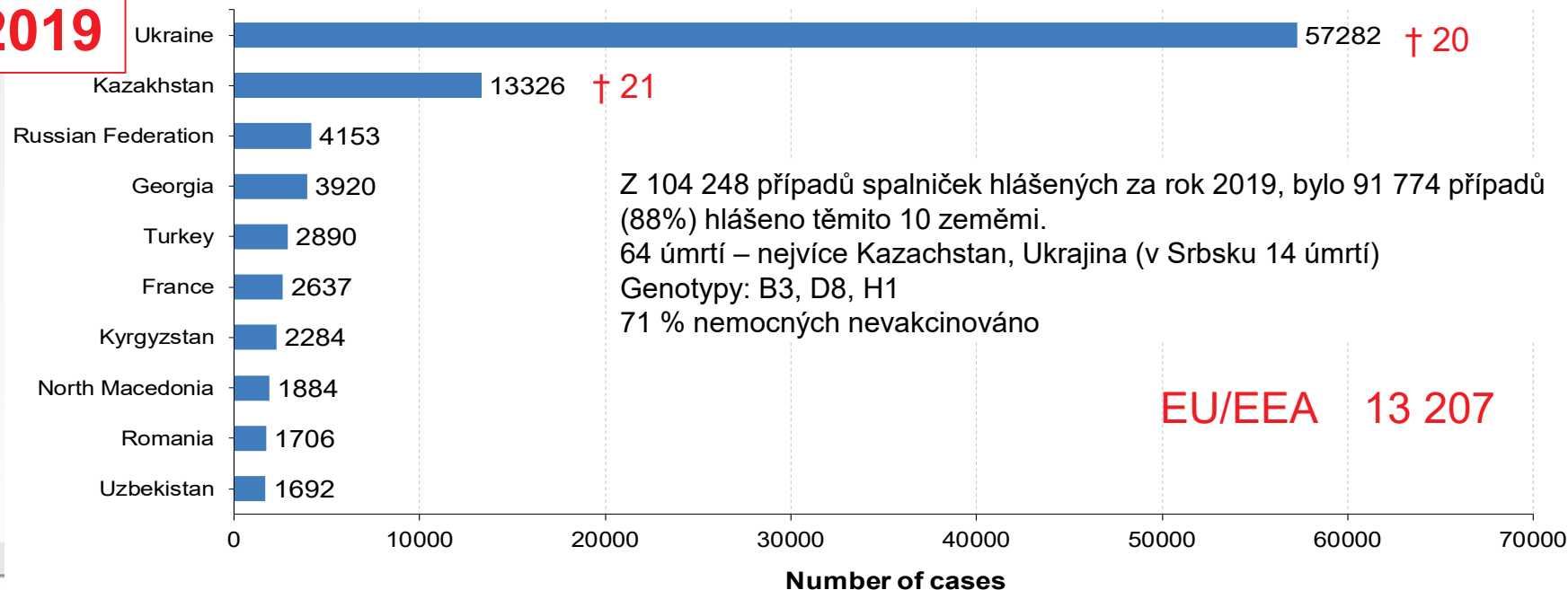

MEASLES

2018

2019

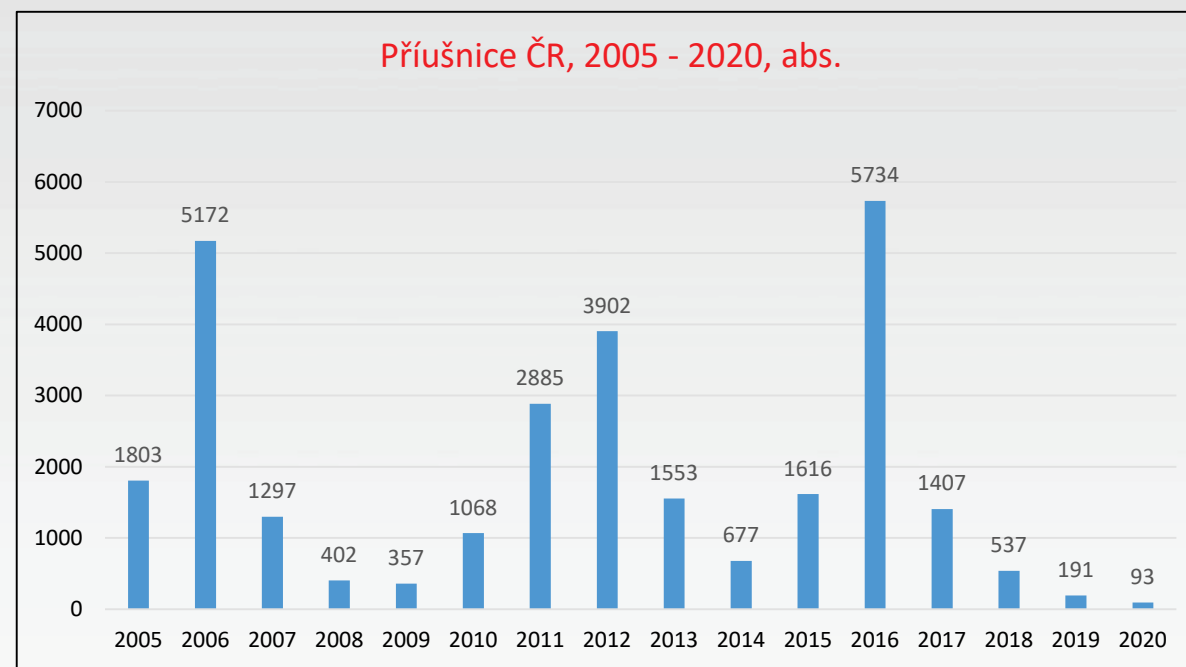
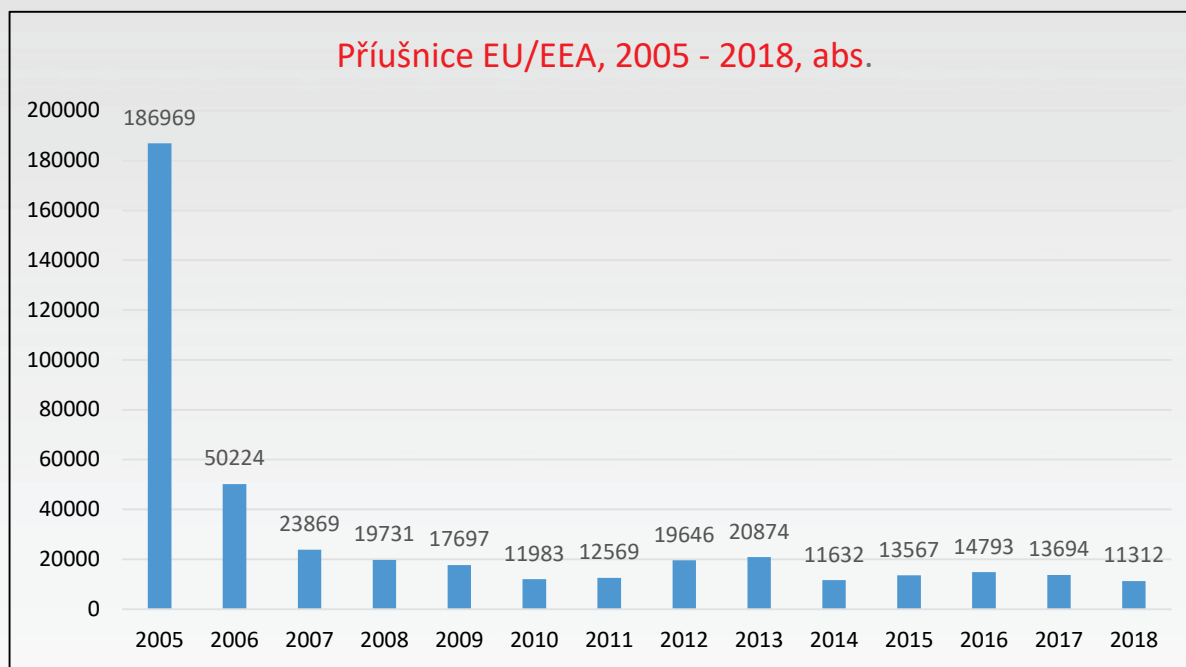

Příušnice - program Zdraví pro všechny v 21. století

30.10.2002 národní varianta programu WHO Health for all in the 21st century

Cíl 7 – Snížení výskytu infekčních nemocí

- 7.4. nejpozději do roku 2010 dosáhnout nižší výskyt příušnic než 1/100 000 obyv.

Další informace naleznete:

- <http://www.szu.cz/tema/prevence/priusnice-aktualni-problem-2>
- <http://www.szu.cz/tema/prevence/priusnice-zakladni-informace>
- <http://www.szu.cz/tema/prevence/zardenky-zakladni-informace>
- <http://www.szu.cz/tema/prevence/spalnicky>
- <http://www.szu.cz/publikace-nrl-pro-zardenky-spalnicky-parotitidu-parvovirus-b19>